

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Voorlopige redactie-commissie: de professoren P. Deddens, H. J. Jager en C. Veenhof.
Het nadrukken van de inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. v. Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; K. van Huizen, Groningen; A. Jansse, Ereda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Amsterdam; Mr Dr J. Meulink, Easchede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Rudolf van Reest; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. P. DEDDENS, Spoorwade 7, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes. Tel. 2424 — Postrek. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE”, GOES.

Abonn.: f 4.50 per halfj., buitenl. f 11,— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD. Hoofdartikel: Prof. Holwerda en zijn „eer”.
1. — Uit de Schrift: Tot zonde gemaakt (2 Kor. 5: 21).
— Op en om 't kerkplein: Het zuchtend schepsel.
— Kerkelijk leven: Een proefproces inzake de naam der kerken. — Rechten voor ongelovigen. — Examina. — Anti-

revolutionair of reactionair? — Lit. en Kunst: Cultuurnegativisme oorzaak van afval? — Gezinsleven. — Pop. Wetensch. Schetsen: Koning Josia van Juda, 2. — Stemmen uit onze Kerken. — Perschoon. — Kerknieuws.

PROF. HOLWERDA EN ZIJN „EER” (I)

HOOFDARTIKEL

In het maandblad van Juni 1952 van het Gereformeerd Mannenblad heeft de heer I. S(tap) te Amersfoort een artikel geschreven, waarin hij zich bezig houdt met mijn preek, welke werd opgenomen in de Utrechtse kerkbode van 10 Mei l.l., gehouden en gepubliceerd in verband met het sterven van Prof. Holwerda. Voorzover dit artikel betrekking heeft op wat ik schreef neem ik het over. Hier volgt het dan:

De vrijgemaakte kerken hebben twee gevoelige slagen geleden.

Een van haar predikanten waarschuwde op de e.v. Zondag na het overlijden van Prof. Holwerda om zich door de feiten niet te laten verbijsteren. Maar hij erkende, dat „verpletterende slagen” de kerken hadden getroffen, „waarbij wij ons de grond onder de voeten voelen wegzinken”. Ja, deze predikant had reeds door velen de vraag horen stellen, „of de Heere dan tegen ons is, en of Psalm 90 in onze kerken dreunen gaat: „Wij vergaan door Uwen toorn en door Uwe grinnigheid worden wij verschrakt.”

Zeer terecht werd door hem toen de Bijbelse weg gewezen: met de feiten te gaan naar 't Woord van God. „Dit Woord is in deze bange ure het licht op ons pad en de lamp voor onze voet.”

Dit is de weg. Met ons verdriet, met onze teleurstelling, met onze zorgen voor de toekomst naar het Woord van God. Naar God zelf. En als wij in oprechtheid ons hart voor Hem open leggen, dan zal Hij ons troosten niet alleen, maar ons ook sterken op de weg die Hij ons wijst.

Door dat open leggen van ons hart en door de ontdekkende genade van de Heilige Geest komen wel eens luttelijke dingen voor de dag. Als we die zelf niet zien, dan laat God ze ons wel zien.

Bij een ander? — Nee, bij ons zelf!

Nadat Israël voor Al geslagen was en Jozua zich in diepe verslagenheid tot God wendde met een: „Ach Heere, waarom”, toen zelde de Heere tot Jozua: Israël heeft gezondigd en zij hebben ook mijn verbond, hetwelk ik hun geboden had, overtreden.....

Wij worden langs die weg ontdekt aan onze zonde. Als ik de vrijgemaakte bladen, kerk- zowel als jeugd-bladen lees, dan krijg ik de indruk, dat velen in die kring door de overdenking van de „verpletterende slagen”, die hen hebben getroffen, nog meer — voorzover dat mogelijk was — overtuigd zijn geworden van der synodocraten zonde. Niet van eigen zonde.

Nemen we de preek, waaruit wij hierboven een citaat gaven. Zij is van Ds v. d. Born, en werd gehouden op 4 Mei j.l. voor de vrijgemaakte gemeente van Amersfoort.

Nu is Ds v. d. Born een volstrekt eerlijk man, „een Israëliet waarin geen bedrog is”, een hoogstaand Christen, een predikant, die zijn gemeente op z'n hart draagt. Een vriendelijk man. Een zachtmoedig man. De wereld zou van hem zeggen: een goed en nobel mens.

Van opzettelijke onjuiste weergave van de feiten is bij hem geen sprake.

Maar zie nu, hoe de strijd der geesten zijn oog heeft verblind. Hij herinnerde in zijn preek aan de vrijmaking in Amersfoort en merkte daaromtrent op: „Toen zijn er velen tegen hem opgestaan en hebben hem weg-

gescholden als een kwaden herder, die de kudde misleidde en de eenheid der kerk verscheurde”.

Ds v. d. Born zinspeelt hier waarschijnlijk op de afzettingsbul. Maar daar is het toch niet mee begonnen! De alles zeggende en beslissende daad in het conflict is geweest, dat de toen-nog-bezwaarden een eigen kerkdienst gingen beleggen naast die van de bestaande Gereformeerde Kerk. Dat gaf de breuk in de gemeente. Dat was hier dus niet een „wegschelden” op grond van zijn prediking of andere herderlijke arbeid — Ds Holwerda werd hier zeer gewaardeerd zowel om het een als om het ander — maar het was hier een uittolpen uit, een verlaten van de bestaande kerk. Een afscheiding.

Nu kan een afscheiding volkomen geoorloofd en noodzakelijk zijn — we denken aan 1834 en zeggen er niets kwaads van — maar men moet de feiten niet anders stellen dan ze geweest zijn.

Er is nog meer. Ds v. d. Born vervolgt: „Welke smarten heeft hij (Ds Holwerda) toen geleden. Want er is geen groter smart voor een dienaar des Woords, die de ambtelijke bewijzvoering geeft, dat hij trouw is aan Christus en aan Zijn mandaten, dan weggescholden te worden als een ontrouwe herder, die de kudde ten verdere voert.”

Van die smarten geloven wij geen zier. Het is trouwens in flagrante tegenspraak met het thema van de preek, door Ds Holwerda gehouden op de Zondag na de vrijmaking: „Vreugde over de kerkgemeenschap”.

Smarten? O zeker, daar is stellig in zijn hart droefheid geweest over de scheur in de kerk, over het langzaam, maar zeker uiteengroeven van een hechte vriendenkring, maar verder — waarover! Daar was vreugde in vrijgemaakte kring over de bevrijding uit de synodale strik, over het feit, dat er zóvele waren meegegaan, over het feit van de „reformatie” zelf.

Smart, zegt Ds v. d. Born, over de hoop van zijn ambtelijke trouw, over de beloning „met een kerkelijk doemvonnis der excommunicatie”.

Wij laten hier de vraag onbesproken, of het verstandig is geweest van de kerkeraad der Gereformeerde kerk, om tot afzetting over te gaan, waar de personen in kwestie metterdaad onze kerk hadden vaarwel gezegd, maar hoe kan iemand gebukt gaan over de uitspraak van een kerkeraad die hij als zodanig niet meer erkent.

Dat ik er op attendeer is wel voornamelijk om deze reden: de heer Stap heeft Prof. Holwerda ook zo goed gekend, en is ook op de hoogte van zijn houding in de kerkelijke strijd, zoals die in 1945 te Amersfoort gestreden is in verband met de Synodale beslissingen en kerkrechtelijke vonnissen. Wij mochten van hem verwachten, dat hij Prof. Holwerda recht zou doen voor wat betreft de feitelijke toedracht. Dat mochten wij daarom van hem verwachten, omdat Prof. Holwerda in die dagen behoorde tot die „hechte vriendenkring”. Er waren tevoren, meen ik, intieme vriendschapsbanden gelegd tussen de heer Stap en Prof. Holwerda. Ik zou er niet op gezinspeeld hebben als de heer Stap het zelf niet gedaan had. Maar hij heeft iets anders gedaan. Hij heeft deze vriend en broeder van weleer nog een keer een groot

onrecht aangedaan. En dat voor het forum van de toezieende mannenbond binnen de Synodale kerken. Hij meent te mogen zeggen: Gij, mannen broeders, gij moet, nu Prof. Holwerda gestorven is, niet denken, dat hem een groot onrecht is aangedaan. En ook niet, dat hij onder dat zgn. hem aangedane onrecht geleden heeft. Ge moet namelijk weten, dat Prof. Holwerda hier in Amersfoort zeer gewaardeerd werd zowel om het een als om het ander. Zijn persoon en zijn werk waren ons lief. Daar is ook een hechte vriendenkring gegroeid in die dagen. En Prof. Holwerda had er een grote plaats. Maar ge weet het, dat hij bezwaard was. En ook, dat hij een bezwaarschrift had ingediend bij de kerkeraad. Maar op het critieke moment is hij uit de kerk weggelopen. Niet weggescholden als een ontrouwe herder, zoals Ds v. d. Born nu vertelt. En van die smarten, die hij zou geleden hebben, moet ge ook geen zier geloven. Zeker, hij vond het wel jammer die breuk in de kerk, en dat langzaam maar zeker uiteengroeven van een hechte vriendenkring, maar op een gegeven moment hakte hij de gordiaanse knoop door, gaf het sein tot een zgn. vrijmaking, en stond twee dagen later opgewekt en blij, dat hij de bestaande kerk uit was, te preken over: „Vreugde over de kerkgemeenschap”. In die vreugde over de kerkgemeenschap, hem ten deel gevallen in de „vrijgemaakte kerk”, hebt ge de echte Prof. Holwerda, een vreugde, nog versterkt door het feit, dat zóvele met hem aan de synodale strik ontkomen waren. Zij hebben toen gezongen van de reformatie der kerk. Onze harpen hingen aan de wilgen. Ge moet de preek van Ds Popma maar eens lezen. Maar daar werd geroemd. Maar laat U niet van de wijs brengen. De feiten zijn wel een beetje anders. Zij hebben daar gewoon revolutie gemaakt. Prof. Holwerda en anderen met hem zijn heel gewoon uit de kerk weggelopen. Zij hebben Zondag 8 Juli 1945 eigen kerkdiensten belegd. In dat beleggen van eigen kerkdiensten hebt gij nu „de alles zeggende en beslissende daad”, hebt gij de openbare scheurmaker in optima forma, hebt gij de openlijke rebelle in de kerk van Prof. Holwerda. Maar het baat niet veel, om aan dat naakte feit te herinneren, want sinds zij in de vrijgemaakte kerken zulke grote slagen ondervonden, zijn ze niet tot zichzelf ingekeerd, om hun eigen zonde te zien, maar zijn ze nog meer overtuigd geworden van der synodocraten zonde. Als de Here Israël voor Al vernedert, dan leert Hij hen: Israël heeft gezondigd. Maar als de Here de Vrijgemaakte kerken vernedert, dan horen zij de stem des Heren niet eens. Zij beginnen niet eens met de feiten zuiver te stellen. Want ook die Prof. Holwerda is uit de kerk weggelopen. Er is wel een afzettingsbul, welke zou kunnen doen vermoeden, dat hij is afgezet wegens het niet voor vast en bonstig kunnen houden van de bekende leeruitspraken en kerkrechtelijke vonnissen. Maar die afzettingsbul vertelt U de waarheid niet. Die komt eigenlijk heel wonderlijk achteraan. Hij was de kerk al uitgelopen. Hij had de kerk al vaarwel gezegd. Dat deed hij met het beleggen van eigen kerkdiensten. Maar pas daarna werd hij afgezet. Die afzettingsbul kwam achter de feiten aan. Neen, wij niet, maar hij zelf heeft zich doen kennen als een openbare scheurmaker. Want zeg zelf: is iemand, die eigen diensten gaat beleggen, en het gesprek afbreekt, en de bestaande kerk vaarwel zegt, geen scheurmaker, die men nooit mag volgen, al is het je beste vriend?

Zo spint de heer Stap, na zeven jaar, nog rustig voort aan de legende rondom Prof. Holwerda te Amersfoort gewezen, dat hij uit de kerk gelopen is,